

AKATALPA

Nisan 2003

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 40

‘MANOLYA DURAĞI’NDAKİ YOLCULAR

Sina AKYOL

Ramis DARA

UYAROĞLU’YA PARŞÖMEN

Bursa’ya bahar hep zamanında gelir. Takvimler mart diyorsa mutlaka martta gelir. Antik ritüellerdeki gibi kutlamalarla gelir.

Bu yıl da öyle oldu, 28-30 Mart arasında Bursa’da ve Türkiye’nin çeşitli şehirlerinden 30’u aşkın edebiyat insanı üç gün doya doya edebiyat konuştuk... Konuşmalar Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı tarafından *Manolya Durağında Roman* adıyla kitaplaştırıldı.

Bursa Edebiyat Günleri’nin başlangıcından bu yana şaşmayan özelliklerinden biri, her etkinlikte mutlaka Bursa’yla ilgili denemelerin yer alması ve ister bu konuyla, ister özel konu ya da konularla ilgili olsun, mutlaka burada yaşayan edebiyatçılarla Türkiye’nin öteki şehirlerinde yaşayan edebiyatçıların birlikte oluşlarıdır. Bu özellik bu yılki etkinlikte de söz konusuydu.

Bir bölümde Bursa denemeleri, ikinci bölümde günümüz Türkiye romanının durumu konuşuldu.

Bursa’yla ilgili metinlere göz atacak olursak...

Orhan Duru 1945-1950’ler Bursa’sından ve elindeki eski fotoğraflardan edindiği Bursa sıcaklığını yenilerde yaptığı ziyaretinde bulamamanın hüznünü, sıkıntısını anlattı.

Uğur Kökden “Bursa’nın Renk Şairi: Hâle Âsaf” denemesinde unutulmaz güzellikte ve hüznü bir portre çizdi.

Semra Aktunç, Bursa-Mudanya-İznik ve İstanbul mekânlı anı ve anekdotlarından hareketle, 2022’de bir kez daha Bursa’yı ve Mudanya’yı görüp göremeyeceğini sordu zamana.

Neşe Karel, Bitinya’dan Osmanlıya kalmış eski bir Bursa sokağının Osmanlı dönemine ait öyküsünü, kendi çocukluğuna ve yıllar sonraki ziyaretine dayanarak şiirsel ve nostaljik bir tatla anlattı.

Şiire şirk koşmayı hemen hemen sadece Bursa Edebiyat Günleri’nde içine sindirebilen Serdar Ünver, düzyazısına da şiirsel bir tat vererek günahını azaltma yolunu seçti sanki...

Nuri Demirci çocukluğundaki buharlı trenlerle, Bursa’da hizmete giren metro vagonlarını karşılaştırıp, eskisinin sıcaklığıyla yenisinin soğukluğundan duyduğu ürpertiye üfledi üzerimize.

Özlem Tezcan Dertsiz “Olmuşken ‘Onursuzu’ Olmalı Bir Kentin” derken, Bursa’yla olan düellosunu kaybediş öyküsünü anlattı bir bakıma, şiirlerin ve başka şehirlerin kılavuzluğunda.

Bursa’nın “İnsan Babası” İhsan Üren, bir tek burun bile boş yere kanamasın diye “Lodos’un Dişleri”ni anlatarak uyardı bizleri, Nâzım’ın ünlü şiiri eşliğinde.

Bursalı şairlerden iyilik meleği Hilmi Haşal’la, *Akatalpa* dergisinin sahibi ve ağır işçisi Melih Elal, şehre, şiire ve edebiyata olan borçlarını İhsan Üren’i ve şiirini anlatarak ödemeye çalıştılar.

Nahit Kayabaşı’nın bildirisi kitaba yetişmedi ama kendisi Bursa’daki edebiyat ortamını anlatarak katıldı aramıza.

Romanla ilgili bölüm çok daha genişti. Gerek konuşmacı, gerek hakkında konuşulan bağlamında fiziken ve ruhen aramızda bulunanlar; Tahsin Yücel, Turgut Özakman, Erhan Bener, Erendiz Atasü, Hasan Ali Toptaş, Burhan Günel, Latife Tekin, Aslı Erdoğan, Elif Şafak, Feridun Andaç, Adnan Özer, Zeki Coşkun,

*Sina’ya dedim; ahbap,
sevinçler olsun, kadim-
İsmail’in yazıyor;
saçı kumral lacivert.*

Ben etime hançeri
batırdıkça öğrendim;
zehir zıkkım katmanın
hatta çırağı oldum.

İsmail’im bu babda
ustam idi, çemkirir:
‘Hançerini, sakın ha!
Kıymet edip, etine!’

***

Demektir; Sina ile-
İsmail’in yarası,
iki eski huysuz..
iki eski hatıra..

Kanar,
karşı karşıya.

Oktay Taftalı, A. Ömer Türkeş, Mustafa Durak, Nüket Esen, Ayşe Eziler Kıran, Aysu Erden, Osman Senemoğlu, Betül Özçelebi, K. Semra Eren, İnci Yıldız, A. Alper Akçam, İbrahim Oluklu.

Gelecek yılın ağırlıklı konusu ne olmalı; şiir mi, öykü mü, deneme mi? diye soracak olsak, her üç kişiden dördünün şair olduğu ülkemizde “şiir... şiir...” diye bağırılacağını biliyor ve hazırlıklarımızı bugünden buna göre yapmaya başlıyoruz...

Bu arada aman, nisana iyi bakalım ki bize iyilikler, barış dolu günler getirsin... Edebiyatın sıcaklığı içimizden eksik olmasın...

Sina Akyol, Fuat Çiftçi, Derya Çolpan, Ramis Dara, Özlem Tezcan Dertsiz, Melih Elal, Altay Ömer Erdoğan, Metin Güven, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Betül Tarıman, İhsan Tevfik, Serdar Ünver, İhsan Üren.

KENTİN YAZARA ETKİSİ

Melih ELAL

Bir kentin coğrafi konumuyla, yazar arasında bir ilişki olabilir mi?

Evet, Bursa coğrafi açıdan sorunsuz bir konumda. Dört iklimi de yaşayabiliyorsunuz burada. İklim şartları zorlamıyor da insanı. Arkasını dağa dayayan verimli topraklara sahip bir kent. İnsanlarını pek üzüyor. Verim elde etmek, geçimi sağlamak oldukça az bir emeği gerektiriyor. Bursa'nın insanı da toprakları ve konumu gibi sert bir doğaya sahip değil. Rahat yaşamaya alışkın.

Bu gözle baktığımızda insanların yazma tembeli olduğunu da görüyorsunuz. Evet, bu topraklardan yüzyıllardan beri –Örneğin 16. yy.da Lamii– birçok şair ve yazar yetişmiş ama; diğer kentlerin nüfusuna ve yazar sayısına baktığımızda, Bursa'nın gerilerde olduğunu görüyoruz. Oysa konum ve görünüm olarak ilham kaynağı olabilecek bir yapıya sahip Bursa. O nedenle de Bursa'ya gelen sanat aşıklarını, şairleri, yazarları bir hayli etkilemiş. Yüzyıllar önce Evliya Çelebi, bir sanat aşığı olarak etkilenmiş bu kentten ve uzun uzun anlatmış Bursa'yı.

Acaba Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar uzun süre yaşadılar mı Bursa'da? Hayır. Gezmeye geldiler ve hayran kaldılar. Haşim, Bursa'nın, Yeşil ve çevresinin gizemli güzelliğine tutuldu; *Gurabahane-i Laklakan*'da bunları anlatma gereği duydu. Belki de burada gördükleri, kimi dizelerinin de ilham kaynağı oldu. Tanpınar, kentten o kadar etkilendi ki, *Beş Şehir*'inden birini de Bursa oluşturdu. Ardında o güzelim Bursa'da Zaman şiiri geldi. Kısacası Bursa'dan geçen ya da kentte kısa süre kalan sanat insanları, bu coğrafyayı anlatmak, yazmak gereği duydular.

Günümüzün önemli şiir eleştirmenlerinden biri olan, uzunca bir süredir de kentimizde yaşayan Ramis Dara'nın ateşlediği ve bu yıl sekizincisi yapılacak olan Bursa Edebiyat Günlerine'ne gelen edebiyatçılar da kentten nasıl etkilendiklerini yazdılar, söylediler; yazıyorlar ve söyleyegeliyorlar. Yani Bursa, şimdiki haliyle de yazılara konu olma durumunu koruyor.

Burada hayıflanmamız gereken, son yıllarda edebiyat alanında önemli bir adı yetiştirememiş olmamızdır. Oysa edebiyat ve sanatın kalbi olan dergi yaşamı Bursa'da oldukça eskiye dayanıyor ve günümüzde de tüm canlılığı ile sürüyor. Örneğin İstanbul'da *Servet-i Fünun* (1891) dergisi yayımlanmadan önce, Bursa'da *Nilüfer* (1886) dergisi vardı ve şairlerinden Recep Vahyi, Tevfik Fikret'in etkilendiği bir isimdi. Yazılarında söylüyor bunu Fikret. Benim burada vurgulamak istediğim şu: Bursa'dan bir şair, şiirde devrim gerçekleştiren Edebiyat-ı Cedidcileri etkiliyor; ama ne yazık ki onlar kadar öne geçemiyor. Bu gün araştırmacıların dışında kimse anımsamıyor Recep Vahyi'yi. İşte bu örnek de benim düşüncemi destekliyor.

Behçet Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nü, Şükran Kurdakul'un *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*'nü, Mehmet H. Doğan'ın *Yirminci Yüzyılın Türk Şiiri*'ni, Yapı Kredi Yayınları'nın *Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'ni Bursa doğumlular

açısından araştırdığımda; şair olarak Celal Sılay (1914), Ahmet Necdet (1933 İnegöl), Metin Güven (1947); öykücü ve romancı olarak Nezihe Meriç (1925 Gemlik), Hakkı Özkan (1926), Pınar Kür (1945), Cemil Kavukçu (1951 İnegöl), Mehmet Zaman Saçlıoğlu (1955) ile karşılaşıyorum. Bu adlardan Pınar Kür ile Mehmet Zaman Saçlıoğlu Bursa'da doğmuşlar ama bu kentte yaşamamışlar, ortamından etkilenmemişler. Diğer adlara baktığımızda da, bunların büyük bir bölümünün kent merkezinde değil, ilçelerinde yetiştiklerini görüyoruz. Bu kentte insan, yaşamın rahatlığı içinde sanatsal üretimini zorlamıyor, yaşama sanatını seçiyor. Olumluyor muyum bu davranışı? Asla, ama ne yazık ki gerçek!..

Gelelim daha yakın zamanlara. Burada 1993'ten 1999'a değin *Yeni Biçem* adlı bir dergi yayımlandı tam 72 ay süresince. İçeriği ve yayınladığı ürünlerle sanat ortamını etkiledi, adından söz ettirdi. Edebiyat sözlüklerinde, ansiklopedilerde yerini aldı. Günümüz edebiyat dünyasının önde gelen şair ve yazarlarının hemen hepsi *Yeni Biçem*'in sayfalarında görüldü. Şimdi gelelim sorumuza: 72 ay süresince yayın yapan bu dergiden kaç Bursa kökenli yazar edebiyat dünyasına katıldı? Sadece bir. Serdar Ünver.

Belki okurlardan kimileri Nuri Demirci yok mu, diyor. Evet var, ama Bursa kökenli değil, Bursa'da yaşıyor. Burada bir konuya daha açıklık getirmeliyim. Ben burada Bursalı olan ve olmayan yazarlar diye bir ayrımcılık yapmıyorum. Bursa'dan yazar çok zor çıkıyor; Bursa'ya bir şekilde gelenler ya da geçenler bu coğrafyadan öylesine etkileniyorlar ki; yazmadan edemiyorlar, bir esin kaynağı olarak görüyorlar kenti.

Bu doğrultudan baktığımızda şiir eleştirmeni Ramis Dara, kente geldikten sonra ayrılmıyor buradan, daha da verimli kılıyor kent onu. Hilmi Haşal, burada şiiriyle daha da sivriliyor. Edebiyat dünyası Nuri Demirci gibi bir şairi kazanıyor. Bana göre Özlem Tezcan Dertsiz'in şiiri Bursa'da yaşarken daha da gelişiyor, geleceğe kalacak bir şiir yaratıyor. Tam olarak bilmiyorum ama, Alper Akçam da öykülerinin büyük bir bölümünü Bursa'ya geldikten sonra kaleme alıyor.

Son söz olarak Bursa, rahatına düşkün insanları nedeniyle, çevresindeki esin kaynaklarını göremiyor ya da görmek istemiyor. Kente daha sonra gelenler, bu ortamı ruhlarında duyuyor, yaşıyor ve yazılarına, şiirlerine yansıtıyorlar.

MANOLYA DURAĞINDA ROMAN

(8. Bursa Edebiyat Günleri Bildirileri)

Çıktı!

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları
Kültürpark İçi Açık hava Tiyatrosu Yanı - BURSA
Tel. (0224) 234 49 12 – 13 – 14 Faks: (0224) 234 49 11
E-mail: info@bkstv.org

Derya ÇOLPAN

BİR SUSUZLUK DENEMESİ

bu toprak babamındı eskiden

ama bugün temmuz.
topraktan gelmiş insanlar bakıyor uzaktan
oysa biz nereden gelmiş meçhul
nereye yürüyoruz *su* gibi bir söz dilimizde,
toprağa yakın duruyoruz buzdan ayaklarımızla.

çünkü babam her cuma
temiz gömlek ve külotla
insan bakmaya koşardı
müslüman sergisine.
temmuz da cuma da
sürekli bahane.

annem cumaları çamaşır yıkamazdı.

hep o yerlerin
ziyaretçi kayıtlarında vardır adım
kaç torba toprak taşımışım babama
kahverengi rafyalı hediye paketlerinde
ve *alındı* belgelerini tutarım hâlâ
cemaat şahittir
okuması olmayan annem de.

(o yıllarda
rakıyı susuz içerdi babam
sövdü mü sözleri
topraktan ayrılıns diye.)

ama bugün temmuz.
yalnız kadınlar bakıyor uzaktan;
yakışıklıydı babam
iki dirhem

çekirdeği toprak aldı.

Özlem TEZCAN DERTSİZ

YALNIZ KIŞLIKLAR MI NAFTALİN KOKAR?

ya sözlerime neler oluyor?
bir masabaşı özlüyorum,
bir asmaaltı

kaşkolunu doluyorum donmuş hayatın

hırkasını düğmeliyor öksüren şehir
çocukluğum gizlenmiş bir salep kokusuna
renk renk graponlar, kedi merdivenleri
sobalı okullarım bayram hazırlığında

kalın kazaklar örüyorum, incecik düşünceme
battaniesini örtüp açılan gençliğimin
mektuplarımı dilsiz bir mahalleye dağıttım,
kilidi çoktandır açık güncemin

ateşi karıştırmaz, bu şiiri yazmazdım
ama çoğalıyor içimin kar sessizliği,
üşümezdim eskiden, ah anlamazdım
bir kadının yalnızlığını gizliyor eldivenleri.

Serdar ÜNVER

BİLE / GELİR

Ramis'e

Kime diye
Bile – gelir
Evvel giden
Yok yerine

Tende bin kir!

Yalnız belki
Kalır yine
Döner - - dönmez
İçindeki

Ne, kim bilir?

Betül TARIMAN

DALGIN BAKARKEN UFKA

*kuytusunda çaresiz eksilen
biri bendim aşksız üç kadından*

*rüyamın bir yerinde ağlamıştım
dal kollarıma tutunarak*

*

bu şimdi çok yırtık kadın
yani yüzü çok tanıdık
hani bilirsiniz derdi yetişmek
diye dedim ki; aşk evet!
bu bir başlangıç olabilir
kaç ev, kaç kusur
benim de temelim

*

bıkkınlık rastlantı değil
sabrınız benim olsun
alıştığımız onca şey
zaten boynuma sıkıntı oluyorum
saçlarımı tarıyor
kuytudan su çekiyorum
diyorum ki; nasıl denirse öyle
şey olmalı. bir şey
hani ten rengime uyan
bilirsin incedir, güzeldir
açılır anda, baharın

*

daha ne kadar kokulur tenhada
anne yüzleri bir fincan ve
gözleri özürse zamanda
aşk deneyim kazandırır mı
bilgisi ruh tutuştururken
hayat işte! tabelasız istasyon
ardımda düdüğü sesi dilsizleri topluyor
şasırp gül takıyorum yakama

şasırp gül takıyorum yakama*

* Ali Cengizkan, "Dayım Gül Takardı Yakasına"

DİLDEN... ŞİİRDEN...

İhsan ÜREN

Galata Köprüsü

Eski Galata Köprüsü şiirsel görünümlü bir köprüydü. Belki de bu köprü şiirselliğini; romanlara, öykülere, şiirlere, filmlere konu olduğu için kazanmıştı. Yerine yapılan şimdiki köprüye hiçbir sıcaklık duymadım. Duyacağımı da sanmıyorum. Treni kaçırdı, halktan kopuk, halkı itmiş gibiydi, biz de ona soğuk durduk. Artık aramız düzelmez. Oysa Eski Galata Köprüsü; çalışıp çabalayıp ününü kazanmış gibiydi.

Haliç'in ağzındaki Karaköy-Eminönü arasındaki köprüden söz ediyoruz. Öykümüz II. Mahmut döneminde Unkapanı Köprüsü yetersiz kalınca başlıyor. Abdülmecit döneminde yapımına karar verilen, 1845 yılında yaklaşık 500 m. kadarı tamamlanan köprüden söz ediyoruz. Herkes tarih sevmez. Önce İngilizlere, sonra Almanlara yaptırılır köprüler. Gene siyaset girer işin içine! Denizin dibine çakılmış dubalardan oluşturulan köprülerdir bunlar. Sık sık saç dubalar çürür. Yerlerine masraflı da olsa yenileri konur, yıllarca dayanır gider. 1912'den sonra Almanların yaptığı köprü, sanırım 1970'lerin ortalarına kadar dayanan şiirsel köprüdür. Orhan Veli'nin, Sait Faik'in, Orhan Kemal'in Galata Köprüsüdür bu! Adalar, Boğaziçi, Haliç, Kadıköy, Yalova'ya kalkan Şehirhatları vapurlarının bağlandığı iskelelerinin olduğu köprü. Balık lokantaları, manavları, gazete bayileri, kitapçıları, açık, kapalı çayhaneleri olan cümbüşlü bir köprüydü bu. Köprüyle özel cilveleşmelerimiz vardı; Anadolu'ya göreve giderken, törensel bir ayrılışımız olurdu. Çünkü ben, bu köprünün üzerinde Orhan Veli avareliğinin en ekstrasını yaşadım. İçimden çok gelse de balık tutanlara karışmadım, ama onların sevinçleriyle koca bir gün boyu yaşadım. Balık tutuş sevinçlerine benim de sevinç seslerim karıştı. Mavnaların, çatanaların, baca kırışlarını, bunu çok affili yapan kaptanları gördüm. 1955/1961 yılları arasında Sait Faik'in Orhan Kemal'in tiplerini gözlemlerdim. Ermeni, Rum, Yahudi bayanlarda öykü kahramanlarını aradım.

Sirkeci uzun yıllar İstanbul'un garajlarının olduğu yerd. Oteller, otobüs yazıhaneleri oradaydı. Bir kez sabaha yakın sarhoş bir halde Karaköy'e geldim. Hesap kitap yapılmamış bir durum var, Zaten neredeyse koptu kopacak bir bilinçle ulaşmışım Karaköy'e. Birden deniz bitti. Saat sabahın dördü gibiydi, bir saat kadar köprü açıktı. Taksiler, otobüsler köprüden geçemez durumdaydı. Elim mahkum, kıvrandım durdum. Haliç tarafına çalışan sandallardan birini binip Eminönü'ne epey tuzluca intikal ettim. Sirkeci garajından hareket eden otbüse yetiştim. Birkaç sene sonra da garajı Topkapı surlarını dışına taşıdılar. Sirkeci tren garı çok az kullandığım bir yoldu. O da ayrı bir macera... A benim sersem, yeniyetme, taşlara gelisice kafam. Ama diyorum, bunlar yaşanmasaydı, ne yavan bir yaşam olurdu bu yaşam.

Ben Cahit Külebi'nin Cebeci Köprüsünü de Galata'yla bir arada düşünür, işi çorbaya çevirir giderim. Bu köprüde lüfer akını zamanı canını kurtarmak için sürüyle istavritin köprüye atladığını gördüm. Salkım saçak balık tutulan oltalar gördüm. Kırk yıldır görmediğim dostlarımı gördüm. İçki içtim, kitap aldım, ucuz yabancı dergi topladım. Ramok soyadlı bir şairin şiirini Boğaziçi'ne doğru okudum. Çünkü, şiir randevusuna gelmeyen sevgiliye oldukça şairane küfreden bir şiirdi. Ezbere bildiğimden öfkemin imdadına yetişiyordu. Çok çok pahalı, kabartma haritalı İngilizce bir atlas aldım. Sonraki

bölümde sözünü edeceğim bu atlasın, aklınızda tutun. Galata Köprüsü'nü Orhan Veli'nin şiiriyle bitireyim:

"GALATA KÖPRÜSÜ"

*Dikilir Köprü üzerine,
Keyifle seyredirim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;
Kiminiz kuştur, uçar, şairane;
Kiminiz balıktır, pırl pırl;
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;
Kiminiz bulut, havalarda;
Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,
Şıp diye geçer köprünün altından;
Kiminiz düdüktür, öter;
Kiminiz dumandır, tüter;
Ama hepiniz, hepiniz...
Hepiniz geçim derdinde.
Bir ben miyim keyif ehli, içinizde?
Bakmayın, gün olur, ben de
Bir şiir söylerim belki sizlere dair;
Elime üç beş kuruş geçer;
Karnım doyar benim de."*

Orhan Veli Kanık

Atlas

Galata Köprüsü'nün altından aldığım İngilizce 'Büyük Atlas' bana çok pahalı olduğu kadar dertli de geldi. İlk göreve gittiğim Bünyan Ortaokulu'nda *Tebliğler Dergisi'*nde yasaklı yayınlar listesinde bizim atlası görünce baştan ayağa vücudumdan bir ter boşandı.

Ne yapmalıydım? Önce korktum; *Atlas'*i saklayabileceğim en gizli yere sakladım (bavuluma!). Unutmak istedim, bir süre sonra kendimden korkarak gizli gizli inceledim. İlk olarak aklıma sınırlarımızın yanlış ve maksatlı çizilmiş olabileceği geldi. İlk Orta, Büyük Atlasları alıp bir bir karşılaştırdım. Sınırlarda sakıncalı bir yanlış yok. Kentlerin adlarını tek tek inceledim. Gerçi bazı kentlerin eski tarihsel adları yanında bugünkü adı da yazıyordu. Ama bunlar yasaklanacak sakıncalı şeyler olamazdı. Aramaktan yoruldu. Sabah ezanına kadar aramalarımın sürdüğü geceler oldu.

Yukarıda saydığım küçük aksaklıkların sakıncalı yayın olduğuna gerekçe oluşturduğuna inanmıyordum. Tatmin edici bir gerekçe bulamadıkça kuduruyordum. Yorgun düştim, yine bir süreliğine unuttum atlası... Birkaç ay sonra, elime aldığımda küçük ölçekli bir sayfaya dört Türkiye sığan haritalara bakınca, bir şeylerden kuşkulanmaya başladım. Tarımsal alanlar, maden çeşitleri, ormanlar, endüstri gibi haritalarda; bizimkilerin damarına basacak şeyleri bulmaya başladım. 1960 sonrasıydı, askerler öküz altında buzağı arıyorlardı... İşin özü onları da pek ilgilendirmiyordu sanırım. Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu'nun bazı yerlerinde ilkel tarım alanları olduğunu gösteren işaretler vardı. Kimi yerlerde makine ve ilkel tarım biçiminde karışık gösterilmişti.

Yalan mıydı, yanlış mıydı bu haritalar? Hayır, karasabanla çiftçilik yapmak bu bölgelerin % 90'ında geçerli tarım biçimiydi. Ayrıca dik ve yamaç yerlerde böyle tarım yapmak daha akıl kârı bir işti. Trakya'da Marşal

yardımıyla traktör sahibi yapılmış DP'li yordakçılar yeni yeni türüyordu. Nerede Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu'yu makineleştirmek? Neolitik çağın ekin biçme biçimini kullanıyorduk daha, 7-8 bin yıllık arayı yazık ki kapatamamıştık. Askeri yönetim yasakla bu işin gerçeğini örtmüş gitmişti.

Yasaklı atlasımı sağlam bir kâğıtla kaplayarak 20-25 yıl kullandım, çok işime yaradı. O zaman öğrendiğim ekonomik kurallardan biri de kültürler arası terimlerin aynı anlama gelmediğiydi. Ekim çubuğu, ocak ekimi, DÖVEN terimleri mutlaka illikelliği çağrıştırmazdı.

Biçerdöverle hasat yapılan bir tarlada sınırlarda ağaç dikili olması; biçerdöverin tarlanın kenarında birkaç metre yerin çignenmesine, ziyan olmasına neden olabilir. Bunun için ağaç çevresindeki yerler birkaç orakçı tarafından biçilir. Bu karışık üretim biçimi demek değıldir. İllikellikse hiç değıl!

Döven

En son dövene (bu ilkel alete!) bundan tam 50 yıl önce bindim. Bugün 50 yaşında olanlardan kaç kişi dövem görmüştür? Geçen gün bir dergide gördüm; dövem, dekor olarak kullanılmıştı, içimde bir ürperti koptu, nostalji bu olmalıydı? Heyecanlandım. Binlerce yıllık bir fosili görmüş gibi oldum. İnsan tarihindeki serüvenini düşününce, çok ibret verici sonuçlara ulaştım. Elli yıl sonra döveme felsefeyle yaklaştım, ekonomik yorumlar yaptım. Benim için müthiş bir düşünce idmanı oldu.

Çocukluğumun, bulunmaz bir nimet olduğunu düşündüm. Evimizde dövem kullanımı en son 1953 yılındaydı. Tahlil ambarında gördüğüm son tarihe 1960 yıllarıydı, sonra ne olduğunu bilmiyorum. Öğretmenlik ve askerlik dönemlerimde ne olduysa oldu.

Babamın anlattığına göre, 20. yy başından 1940 yıllarına kadar öküzle yapılmış bizde tarım. Benim çocukluğumda öküz yoktu. İki çift atımız vardı. Tarımsal işlerimiz onlarla döndürülürdü.

Bildiğim kadarıyla, bizim bölgede Almanların işlettiği büyük bir çiftlikte buharlı, büyük kayışlı, sabit batoz makinesinden başka bir makine kullanılmamıştır. Makinenin üstünde iki yedircisi vardır. Tane dökülen ağzına çuval bağlanır, dövülen ekinlerin samanları biriktikçe sürgüyle, öküzlerle, atlarla batozun çevresinden uzaklaştırılır, uzakça bir yere yığılır. Saman yığınları sonradan balya yapılır, ya da dökme olarak samanlığa aktarılır.

Sabit buharlı makine; silindirleri döndürür, ekinler silindirler tarafından ezilir, kalburlara dökülen buğdaylar elenerek koca volan kayışını döndürür. Ekin demetlerini yedirciler, demetin bağımlı söker ve çok dikkatli yedirir. Her yaz yedircilerden bir iki kişinin parmaklarının koptuğu, kolunun yedirciye kaptırıldığı söylenir durur. 3-5 yıl kadar çiftlik işleten Almanlar, arkalarına bakmadan, umduklarını bulamadan, ülkelerine dönmüşler.

Bizim arkadaşlar; Ramis Dara, Melih Elal, Nuri Demirci, dövem görmüş, sürmüş kişiler. Dara 1970'li yıllara kadar görmüş, kullanmış dövemi. Öküz kullanıyorlarmış. Nuri Demirci; Erzurum'da görmüş, kullanmış dövemi, Melih Şanlıurfa'da 1960'lı yılların başında görmüş.

Döven görmeyen bir kişiye dövemi nasıl anlattırız? Çok zor. Gözde canlandırması zor. 30-35 cm genişliğinde, 120 cm boyunda, 8-10 cm kalınlığında iki kanattan oluşur araç. Altında verevine çakılmış çakmaktaşıyla dolu; tahılları dövmeye yarayan tarım bir aracı. Dövemi genelde kadın ya da

çocuklar sürer. Ağırılık olsun diye bazen birkaç çocuk ya da taş konur. Dövem ön tarafı, tahılları toplamasın diye kalkık yapılır, buraya dövem kaşı denir. Kaşın altından, dövem hayvanların çekmesini sağlayan, dövem oku bağlanmıştır.

Güneş altında saatlerce dön baba dön, dolanıp durmak işin en zor yönüdür. Yazın en sıcak günlerinde, ekmeğini kazanmak için güneşten sakınmaksızın terler dökerek çalışılır. Bu, inanışa göre, cennetten kovulmuş insanın lanetli yaşamıdır. Çünkü ünlü lanet: "Bundan böyle ekmeğini terle, kanla bin bir zahmetle kazanacak, bin bir zahmetle yiyeceksin. Kadının acılarıyla doğuracak" der.

Buğdayı toplamak, elle, orakla, tirpanla biçmek oldukça zor, hele dikenler bulunan bir tarladan toplamak çok zordur. Kent insanına bunları anlatmak daha da zordur. Köylünün saygınlığı, fakirleşmesi ve siyaset olarak geriye itilmesiyle azalmıştır. Yerde bulduğu lokmayı öpüp bir kuytuya koyarak nimete saygı duyma unutulmuş; yerini nerdeyse, ekmele top oynama saygısızlığı almıştır, yazık ki!

Bütün gün dövem döğem, akşam üzeri çıkan poyraz esintisinde tınaza kalıp buğday tanelerini çıkardıkça ekmeği Kitaba uygun kazanmanın tatlı gururuyla akşam yemeğini büyük bir iştahla yer.

Düşündükçe çiftçiliği zor yapmanın ilkel tarım olduğunu görüyorum. El emeğine dayalı çiftçilik, zaman kaybı, güç kaybı...

Bir ay süren orak iki güne, bir ay süren harman bir güne, koca bir tarlayı sürme bir iki güne; 180-200 günlük uğraş 5-6 güne inmiştir.

Bizim mahallede üç dört aile çiftçiydi. En yakın harman bizimdi. Onun için akranlarımı mahallenin küçük çocuklarını bol bol döveme bindirirdim. Güzel bir çocukluk anıları olsun isterdim...

Geçenlerde bir grup çocukluk arkadaşımı gördüm. Eskileri anarken; döndük dolaştık harmanlara, dövemlere geldik. Dudağımıza yapışmış bir gülücükle kaldık sonunda... Bazılarının gözünde gönlünde çocukluk anıları bırakmıştım. Sevindim tarifsiz!

Harmanı, dövemi dönerken bırakıyorum...

Bursa'da Birinci Kitap Fuarı yapıldı, 11-16 Mart tarihleri arasında. Çok da güzel oldu. Bilmem, kitapçılar memnun ayrıldılar mı? Ben ilk iki gün bulunamadım, Çorlu'ya gitmiştim... Gülriz Sururi'nin konuşmasını dinlemek isterdim. Çünkü Gülriz'in oynadığı, Güngör Dilmen'in modern trajedisi *Kurban*'ı size anlatmak istiyordum. Başka bahara kaldı. Düzensiz oluyor ama, benim anılarım oluyor sonunda ortaya serilen...

Hilmi HAŞAL

GÖKÜLKE GİZEMİ

Say ki şu bulutların baştan çıkarıcı seyisi sensin bildiğine, gördüğüne pişman ettin belleğini de ettin edeceğini, dikenle, anızla nadasını aştın dilin bana inanmayacaksın ama dağlar yeşerdi dileğinle Olimpos'un semalarında cik-cik çisentileri şölen neşeli sığırcıkların nefesiyle nefesin uçtu say... hüznün yakamozları değildi toy püskülleri güneşin şakıyan lacivert okyanusunda bulutların başıboş şımarık zaman, düşünüyü çoğaltıp sürdürecektir say

siyaha inanma ufka takılı kalan; vadiler, yamaçlar arasında tüketiyorken kül tenini; ağlamaz hiç kimse "sus ey toprak, su, hava, ey aşk, savul hayalet yuva közün bittiği yere, sözün tükendiği damara dek suç deryasıdır serseriliğin, elma cenneti, cevher gökülke gezegenidir", diyeceksin, susku ve sürgün atlasında say ki şu bulutların baştan çıkarıcı yüküsün, yeğni.

Fuat ÇİFTÇİ

ACILAR FİHRİSTİ

1. imlası bozuk yaşam:
gövdesiz ben!
2. memesinin sözlerini
emziren anne: şairin akrabası.
3. söz giyinir arı,
oğul yası tutarken.
4. Hayyam'ı ayartır duacı,
şarabın terbiyesini
verir Hayyam!
5. haritaları dolaşır aşk,
seslerini biriktirmek için
yarsız ölenlerin...
6. sözcükler eskiyince,
çırak durmalı şairin diline.
İlhan Berk donanmasında
er olmalı. (*Berk'i yurt edin!*)
7. "rüzgâr körün köpeği," (*)
acılar, aşğın.
8. çiçeklerin taşlandığı yerde
nasırlaşır toprağın teni
(*yağmurlar çifleşmez!*)

(*) Nelly Sachs

Altay Ömer ERDOĞAN

YATAY GEÇİŞ

yakamozla seviş ey yolcu, bu ilk emir
denizülke sessizliğinde açıldı ipek kanat
orfozun kuluçka yalnızlığına atıldı demir
lodosun kulaç alıştırmalarından daha rahat

gümüş ile kasırğa, sanrı ile tanrı arasında
denizine tepsi gibi balkıyan dolunay
gününü doldurdu zeytin öpme kuyruğunda
sen bunu evcil güneşin emekliliğine say

küreklenen umutlara taşıdı yasını balçık
gözlerinde turfanda bir tufan provalanan
Karya'nın aşka karşılıksızlığını kamçılادیk
şarap tasının dibine yapışmış katranından

bırak o taşralı zehir damarlarımızda uyusun
şarap diye yıllarca kendi kanımızı içtik
sen tutkulu şölen kalabalıklarına dulsun
sorusuz sorgusuz, yataktan yatağa geçtik

bizim de hakkımız olsun
biraz midye, biraz yosun

İhsan TEVFİK

EVET, 'UNUTMAK İYİDİR'

- "unutmak iyidir" ve "kedi kılından hrka"
diyen kedi dostu şair Metin Güven'e-

unutalım bütün bunları
derler ya evet unutalım
çünkü "unutmak iyidir"
şair sözüne Güven

unutmak dağları o sonsuz kırları
ırmakları güneşi
bütün bunları
unutalım unutalım

ölümü koyuverip bir kutuya
elma denilse de çıkmayalım

hatırlayalım 'büyük yalnızlığımı'
evrenin ve insanın
sonsuz uyuklayalım
büyük uyuklayalım

anne uyumak ürkütüyor
uyuklamak daha iyi
unutmak çok
çok çok iyi

kedileri seversem
kedileri pek çok seversem
unutur muyum olanları

ŞİRDE TEMEL YAPI VE ANLAM

Metin GÜVEN

Artık ülkemizde şiirde anlamın parçalanması ve bu yolla asıl anlatıya ulaşılması bile tartışılıyor.

Peki anlam ne!

Anlatı denilen şey; sonuçta anlamı yaratmıyor mu?

Benim niyetim bu yazıda esas olarak bu iki soruya yanıtlar aramak olacaktır. Bir de belki eğer olabilirse, şiirdeki derinlikle yüzeysel göstergeler arasındaki ilişkiler bütünü kurcalamak..

Bende olduğu gibi; şiirini tek bir izlek üzerine oturtmak istemeyen şairlerde bile kaçınılmaz olarak birtakım evrensel temalar öne çıkıyor.

Kimi zaman tek bir izlek şiirin motoru oluyor, bazen da birden çok izlek yani tema şiirin konusunu oluşturabiliyor. Yani “konu” eğer yoğun ve sıkıştırılmış bir duygu birikimi değilse, aynı şiirde birden çok şey, aynı düzlem içinde anlatılabilir.

Anlatılıyor da. Hem de modern şiirin dünyada doğduğu yillardan bu yana, yani yaklaşık yüz elli yıldır.

Kimse; A. Rimbaud ne anlatıyordu diye sormuyor.

İşte anlam tam da buralarda ortaya çıkıyor. Zira “anlam”; izleklerin, temasal yoğunluk ya da zenginliğinin şiir içindeki yüklem katsayısı ile belirleniyor.

Şimdi gelelim temel soruya: Böyle bir bütünlüğü parçalayarak ve belki de yok ederek nasıl “anlatı”ya ulaşıyoruz? “Anlam”; bizzat “anlatı”nın gücüyle oluşmuyor mu?

Sonra “söz” varsa; sözcükler var, biçim var. Bütün bu tek tek parçalar bir araya geldiğinde şiire ulaşabiliyoruz. Tersine bir işlem bizi olsa olsa nesnelere arınmış, içi boş sözcüklere götürmez mi?

Madem ki, şiir; genellikle birden çok izleği olan ve mutlaka birden çok parçadan oluşan bir sanatsal üretimse, onu anlamak ve yorumlamak için anlatımın biçimiyle, içeriğin biçimini birbirlerine eklemek gerekir. Çünkü bir şiirin ne olduğunu ve/ya ne olmadığını çıkarabilmek için sadece anlatıma, sadece içeriğe, sadece biçime, sadece izlekler toplamına bakarak net bir karar veremeyiz. Bütün bu unsurlar arasındaki yerleşim ve ilişkiler zinciri bizi gerçeğe ve doğru çözümlenmeye ulaştırır.

Böylesine ciddi bir çalışmayı yürütebilmek/se; dünyadaki o güne kadar edinilmiş şiir bilgi ve birikiminin doğru bir şekilde kullanılmasıyla gerçekleşebilir.

Bir şiire ait olan bütünlük ve anlam, omurgayı oluşturan unsurların toplamına birebir eşit değildir. Eğer böyle olsaydı; şairler arasında hiçbir fark olmaz, her şair, aynı şeyleri aynı klişe söylemlerle tekrarlayıp dururdu. Yukarıda da söylemeye çalıştım; şiirin öğeleri matematiksel bir toplam düzeni içinde şiiri oluşturmazlar. Aralarındaki ilgi ve iletişim şiiri ortaya çıkarır. Yani şairin; şiir kodlarına olan egemenliği, dünya karşısındaki duruş ve davranış farkı ve dili kullanma becerisi v.b. şeyler burada belirleyici anlamda etkilidir. Zira; izleklerin şiir içinde birbirleriyle kaynaşmaları ve hatta birbirlerine dönüşmeleri bu süreç içinde ortaya çıkar.

İşte bu yüzden ki; derinlerde bir yerlerde aynı temanın peşine takılan iki şairin birinde yüzeysel yapı, yani şiirin ilk okunduğunda okurun yüzüne çarpan ifade çok farklı, diğerinde çok daha farklı olabilir.

Neden? İki ayrı şair; iki ayrı insandır çünkü ve onları birbirlerinden ayıran bir çok şey vardır.

Yazının bu bölümünü somut bir soruyla bitirmek istiyorum.

Aynı ya da birbirlerine çok benzer sosyo-politik ortamlarda yaşayan diyelim, A.Rimbaud ve C.Baudelaire niye insanda değişik hazlar yaratırlar? Düşünmekte fayda var değil mi?

Şimdi anlamı biraz daha açabiliriz diye düşünüyorum.

Şiire; “anafikir” aramak ya da “mısra tahlilleri” yapmak gibi saçmalıkları; “öteleyerek” bakabilen, şiiri bir bütün olarak ciddiye alan insanlar; bir şiirdeki anlamın o şiirde kullanılan sözcüklerin anlamlarının çok dışında olduğunu bilirler. Söz-ün ve sözcüğün önemini yadsımıyorum elbette, bunlar da şiirin bütününden bağımsız olarak bir anlam ifade ederler ama; bu öğelerin kendi aralarındaki değişimler, dönüşümler şiirin genel yapısına yansır ve işte haz burada ortaya çıkar.

Eskilerin “mısra-ı berceste” dedikleri dizeler vardı.

Kimlerindi bu dizeler? Şiiri bir bütün olarak kurmayı, kurgulamayı bilmeyen ama hasbel kader, yoğun bir duygusallığın etkisiyle falan olsa gerek, şiirin her hangi bir yerine şöyle fiyakalı bir dize oturtan insanların.

Oysa; bir dize ancak; içinde bulunduğu örgütlenmede anlam kazanır. Tek dizelik şiirler de olabilir elbet, ama, bu farklı bir şey. O zaman bile; bu dizinin söz konusu şairin diğer şiirleriyle aralarında var olması gereken kan bağına bakılır.

Hayatın gerçeği, sanat yapının (burada şiirin) gerçeği aynı şey midir? Olabilir de, olmayabilir de.

İki ayrı gerçeklik arasında fark gören ama yine okuruna bir şey anlatmak isteyen yazarlar-şairler olabileceği gibi, iki objeyi aynı terazide tartan, fakat hiç de “öğretmenlik” taslamayan yazar ve şairler de olabilir. İki ayrı seçimde de garipsenecek bir şey yoktur.

Eline kalemi aldığı anda, veya masanın başına oturduğunda yazarın-şairin sahip olduğu düşünce ile, ortaya çıkan metnin atmosferi çok farklı olabilir. Yazar (şair); bir şeyler anlatmak ve öğretmek için işe başlamıştır ama, ürettiği; kimseye bir şey anlatmayabilir, öğretmeyebilir.

İşte somut, yaşanan gerçekle, yazılan gerçek arasındaki fark burada belirgin bir biçimde ortaya çıkıyor. Çünkü sanatın (burada şiirin) esas eylemi hemen herkesin bildiği, gördüğü, yaşadığı, belki sevdiği duyduğu, kim bilir belki de ruhunu zedeleyecek kadar acı verdiği hayatı, çoğu zaman eylemin öznesinin bile iradesinin dışında rafine ya da estetize etmektir. Bu işlem sırasında ortaya çıkan şey; gerçekle hiç ilgisi olmayan bir şey olabilir mi? Bana bu pek mümkün görünmüyor. Zira yazının başında da söyledim, yazar-şair; kendisine rağmen bile bir veya birden çok izleğin ortasında bulur kendisini, yaratım süreci içinde. Bütün bunlardan dolaydır ki; şiirin sonunda oluşan “metinsel gerçek” olsa olsa en çok gerçeğe yakın ve/ya benzer olabilir.

Yani; anlam, bir sözcüğün, belki de tek bir harfin okurun beğenisine sunulan, ona gösterilen tarafında değildir sadece. Anlam aynı zamanda şiirin biçiminde de vardır. Konu (hadi izlekler toplamı diyelim) işin bir boyutudur yalnızca. Şiirde kullanılan biçim, biçem, dikkat edilen ya da edilmeyen dilbilgisi kuralları, örneğin noktalama işaretlerinin seçimi, kullanış yerleri v.b. şeyler de anlama ayrı ayrı katkı sağlayan unsurlardır.

Bir de anlamı, hatta politik davranışı, duruşu şiirin poetikası içinde gizlemek ya da “nara” biçimine dönüştürmek vardır. Bu; yazının içinde birçok kereler söylediğim gibi bu bir seçme sorunudur. Seçiminden dolayı da hiç kimseye kızılmaz, ön yargılı olunamaz. Ama; ortaya çıkan ürünün gerçekten “şiir” olması koşuluyla..

Şiirler, özellikle bazı şiirler okura ulaştıktan sonra değişime uğrarlar. Bu, başka bir şey bence. Çünkü her şiir aynı kaderi yaşamıyor. Eğer bir şiirin kitlesel bir okur profili varsa, yani şiirin yüzü çokanlamlılığa açıksa bu değişim ve dönüşüm daha kolay oluyor. Bütün bu ve benzeri konularda bile; şiirin anlamını bozmağa, parçalamaya ne şairin ne de okurun hakkı vardır. Çünkü o zaman şiiri çözümlenmek ve yorumlamak zorlaşır hatta olanaksız hale gelir.

Böyle bir tutum içinde olunursa; ilişkiler ağı parçalanır, konu alçıya alınır. “gösteren” ve “gösterilen” arasındaki bütünlük ortadan kalkar. Okur; anlamsızlığı anlamak zorunda bırakılır. Bir şiiri gerçek bir “şiir” yapan bütün değerlerin temelinde şiirin yapısı vardır bana göre. Yapıyla oynamak; şiirdeki “işlevselliği”, “sağlamlığı”, ve en önemlisi “hazzı”, keyfi yok eder.

O yapı ki; birçok değişim ve dönüşüm sonucunda oluşmuştur. Anlamı yaratan benzer ve/ya aykırı unsurlar, çok yoğun bir beyinsel emek sonucunda şiirin pek de geniş olmayan potasında eritilmiş ve şiir ortaya çıkmıştır artık. Şiire sahip çıkalım ve onu koruyalım.

Şiiri korumak; insanı, insanlığı korumaktır gibi geliyor bana.

Yanılıyor muyum?

DERDİMİ UMMANA DÖKTÜM, ASUMANA İNLEDİM

Ayşegül İZMİRLİ

Farklı olmadan farklı görünebilmenin, sıradanlıklarını bir biçimde kırabilmenin telaşıyla devinen yeni bir yazar tipi türedi: Değişimden, hele hele gelişimden epey ötelede bir yerde, daha çok başkalaşıma uğrayan yeni bir yaratık tipi...

Kaleme adanmış görünen, belki de mama paralarını kalemden kazanan bu muhtemeller, kalemden kalemtraşa evrildiler: Kendilerini açıyor, kendilerinden besleniyor, kendilerini tüketiyorlar. Beyinlerindeki gri hücrelerin sayısı aşan 'ne etsem, nasıl yapsam da konuşsam' adlı yoz bir hücre geliştirmişler; bu hücrelerinin çekirdeğinde uç veren ben-sever sivilcelerde çoğalttıkları irini, hastalığa yatkın dokuları beslemek üzere gövdelerinin gidilmedik köşelerine doğru pompalayıp duruyorlar. Bu hücrelerin kıskırtmasıyla marjinaliteye bağımlılığına tutuluyorlar, ardından söz oyunları sabuklaşmasına, sözcük oburluğuna yakalanıyor, böylece yeni dil biçimleri edinerek çatallanıyor, şekilleniyorlar. Sonra, bozulan midelerini, kendilerine olan hayranlıklarının bir göstergesi olarak, her koşulda ve yakaladıkları her fırsatta, gazete (bu işaret onlar için) & dergilerde ele geçirdikleri köşelerin güzel ambalajlı kutucuklarına boşaltıyorlar.

Okunabilmek için kumaşlarındaki bütün dikişlerini sökerek ortalağa dökülen bu sarsak geminin tayfaları, ne kadar ilginçtir ki, her zaman kusmuk-sever bir yayınevi, gazete ya da dergi editörü bulabilmekte, bir yolunu bulup onları 'edinmekte', biri olmazsa öteki, yurtlarından birini genişletip boy göstermekle. Bu kapı aşındırma işinde oldukça ustalaşmışlar ve öyle bir çağa atılmışlar ki artık editörleri de okuyucuları da 'takmaz', menejerlerinin dudaklarıyla konuşur olmuşlar.

Bu latif insanlıklar, uçlarda gezinmenin sadece delillerle sanatçıların doğuştan kazandıkları özel bir 'hal', özel bir 'hak' olduğunu da biliyorlar. Deli sayılmayacak kadar akıllı, sanatçı sayılmayacak kadar sıradan olduklarından koltuklanarak, pompalanarak, beyazcama bir atsineği gibi yapıştirilerek, el çenede çektiroidikleri resimleri köşe başlarına astırarak özel bir hal, özel bir hak kazanmaya çalışıyorlar.

Bakarsanız, bir taraflarıyla 'ecnebi' koktuklarını, 'yerli' künyelerini açıklamaları gerektiğinde bunu ancak, örneğin made in Boğaziçi antetli kâğıtlara yazmak koşuluyla yaptıklarını görürsünüz.

Ne yaparsınız ki bu deniz bu gemileri de yüzdürüyor.

Sakin geleneksel toplum yapımızdan, tutucu edebi etikten falan bahsettiğimi sanmayın. Belki biraz Behçet Necatigil alçakgönüllülüğünü, biraz Yusuf Atılgan çekingenliğini, biraz Bilge Karasu bilgeliğini, biraz Hasan Ali Toptaş mahcupluğunu arayarak, ama Sait Faik deliliğini, hatta sınırları çizilmiş bir Attilâ İlhan üst-kat hayranlığını da aklımda tutarak yazıyorum bunları.

Bu andığım adlar ve bu adlar kadar saygın daha birçok yazar şair, hiçbir yerde, hiçbir zaman "söylediğiniz/istediğiniz/önerdiğinizin hemen her şeye hayır diyeceğimi lütfen göz önüne alırsınız?" diye yazmamış, kendisine gelen postayı "çok büyük bir ödev sıkıntısıyla açıp muhtevasına baktığını" belirtmemiş, okurlarını "can ciğer kuzu sarması olmayalım", "bizimkisi seviyeli bir uzaklık olsun" diye uyarmamış, "Kişisel Pano"sunu "Kişisel Cılk"a dönüştürmemiştir.

İhsan Üren, *Akatalpa*'nın şubat sayısında yayımlanan 'Dilden... Şairden' başlıklı yazısında bu yazarlıklardan birisinin gevşemiş çivisini derginin 5. sayfaya asmıştı. Atladıysanız eğer, dönün bu 'edebiyat kazası'nı okuyun lütfen. Sonra bir de 9 Mart Pazar günü çıkan *Radikal* gazetesine bakın. Karşılığında para kazandığı işi böyle hafife almanın ne marjinallikle ne de sıradanlıkla bir ilintisi olabilir. Becerilen iş, olsa olsa kendini hafife almaktır ama, yine de 'mübarek olsun' diyerek

geçştirilmemeli; yazılmalı, bildirilmeli, bir biçimde karşılığı verilmeli. Meydan at meydanı oldu da farkına varamadıysak, o başka!

Üren'inkine benzer bir başka çivi de Hüseyin Kenan Gören, Ocak-Şubat 2003 tarihli *Wesvese* dergisinin 4. sayısında 23. sayfaya çakmış. 'Rezene Kokulu Gelibolu' başlıklı yazıda Buket Uzuner'in *Atoe Aroa* adlı mavi gözlü romanını didikleken Gören, bu taife-yi kalemin sandığının aksine, herkesin kör, herkesin verileri hemen kabul edici olmadığını, bu diyarda sorgulayan okurların da olduğunu gösteriyor.

Örnekler çoğalmalı, birileri etekleri ya da paçaları çekilerek uyarlmalı.

*

Bu yıl yayımlanan yıllıklar, beklenildiği gibi fırtına koparmadı. Ya cümle şairan durumdan hoşnuttur, ortaya konulan toplamları beğenmiştir ya da -umarım ki öyledir- seçkilerin enine, boyuna ve de derinliğine incelemelerini henüz tamamlamamışlardır.

İşin içinde birisi olarak İhsan Üren, *Akatalpa*'nın mart sayısında, üç yıllığın 'Ortak, Ayrı, ve Ayrıksı' karşılaştırmasını yapıyor. Ayrıksı'dan kastı şu: "172 şairin 12'sinin şiirinde ortak beğenimiz tutmuş!" Şaşırtıcı elbette ama, bu seçimin kurallarını seçenlerin koyduğunu düşünürseniz, olacağı bu olduğunu görürsünüz.

Üren'in, bir anlamda "şiirin korunma yolları" nı açıkladığı şu satırlar, seçki hazırlayanlar için ipucudur:

"*Dergilerde şairleri titizlikle izlemenin düzeylerini ölçme açısından yararı vardır. Önümüze koyacakları temcit pilavı mı değil mi anlarız.*"

Bu şairler iyi şairler, ne yazarsa iyi olur, ön yargısıyla yaklaşma tekinsiz yaklaşmadır. Yıllar boyu yatıp eski şiir kırıntılarıyla geçinen, ama adı yıllıkta geçsin diye son aylarda bir şeyler çırpıştıranlara da kanmamak gerekir!

Adı yeni yeni duyulan, çok özgün şeyler söylemeyenlere, ben keşfedeyim yaklaşımı da tehlikelidir."

Yıllıklarla ilgili bir başka yazı, *Cumhuriyet Kitap*'ın 681. sayısında Asuman Kafaoglu-Büke imzasıyla yayımlandı. Veysel Çolak'ın şiir yıllığını tanıtan yazının başlığı 2002 Şiir Yıllığı. Yazıda nelerin dendiğini soracak olursanız, şablon bir yazının boşlukları özel isimlerce doldurulmuş ve böylece hiçbir şey söylenmemiş, diyeceğim size.

Ay dergisinin Mart sayısında yıllıklara değinen iki yazı var. Ataman Avdan, 'Yıllıklarda Anlayış' başlıklı yazısında, yayımlanan yıllıkların özeline girmeden, yıllıklardan ne beklediğini, ne beklenmesi gerektiğini, biraz da edebiyat hamaseti kokan bir dille anlatmış. Öyle gerekiyorsa "Tek kişilik bir seçki" bile hazırlanabileceğini söylüyor Avdan, ama bu seçki olarak adlandırılabilir mi, onu söylemiyor.

Aynı dergide Rumuz: Diyojen imzalı Güneşli Avlu'da "yıllıklara boğulduğumuz" yazılmış. (topu topu üç adet). Diyojen, bu üç yıllıktan Veysel Çolak'ın hazırladığını "tartışmaya açık" bulmuş. Bu bir övgü ifadesi mi, belli değil. "Kimi dergileri göz ardı etmemiş"liği Çolak'a özgül değil, çünkü Üren'in incelediği dergi sayısı, iki eksiğiyle Çolak'inkine eşit. Ayrıca, Mehmet H. Doğan'ın incelediği dergi sayısı, bana sorarsanız, yeterli. Kâğıt harcama merkezlerine dönmüş bir sürü derginin, iyi niyetli olsalar da edebiyat adına yararlı olmadıkları gün gibi belli.

Diyojen'in katıldığı iki yargısı var: İlki, "*Bir yerde edebiyat tarihini belirleyecek bu tür çalışmaları ekip çalışmasına dönüştürmezsek, geleceği kestirmekte güçlük çekeceğiz*" sözü ve buna bağlı olarak ikincisi: "*Tekil değerlendirmeler sav düzeyinde kalır, karşı söze ulaşmaz*" cümlesi.

Okumayı bir süreliğine ertelediğim *Kitaplık* dergisinin mart sayısında Metin Celâl'in 'Şiirin Yıllık Rekoltesi' başlığı altında bu yılın seçkilerini değerlendiren yazısını gördüm. Demek ki mayıs yazısına Celâl'le başlanacak!

*

Bir süredir dergilere üvey evlat gibi davrandığımı biliyorum. Onlar için söyleyeceklerim, notlar halinde birikiyor. Yakında, ...görüşeceğiz

Yayın Yönetmeni : Ramis DARA (0 535 4990030)
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Melih ELAL
Yönetim Yeri : Ataevler, Adalet Sok. Adaletkent Sitesi
H Blok, D: 3 16141 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları : İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL,
Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.

Yazışma Adresi : Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Katkı Payı : 10.000.000, _ TL
Posta Çeki : Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Dizgi : Emel COŞKUN
Baskı : Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
Elektronik Posta : akatalpa@hotmail.com
Faks : 0 224 2254052